

Trencaclosques i veritat

CAROL, Màrius & PLAYÀ, Josep.
L'enigma Dalí.
 Rosa dels Vents, 2004.
 394 pàgines.

Acabat de finir el centenari del naixement del pintor Salvador Dalí, ja podem establir, a grans trets, uns certs criteris crítics sobre el volum d'obres publicades sobre els aspectes més diversos de la vida del pintor. Se'n salven poques. L'antic secretari del mestre, Enrique Sabater, ha assegurat que qualsevol que se'l va creuar pel carrer ha fet un llibre. Sent exagerat, el comentari respon a una inflació de títols considerable. L'obra del figuerenc Playà i del barcelonès Carol sobresurt per damunt de la mitjana, per conformar un dels retrats més rodons apareguts en el mercat. S'hi succeeixen els temes més diversos, i aquesta imatge polièdrica aconsegueix explicar una vida i una manera d'actuar tan forassenyada com la de l'artista empordanès. El personatge dalinià és, de vegades, un nen que vol *épater* el personal, a voltes, un home desconegut, amb actuacions que fan repensar la seva vida. Se'l considera un ecologista abans que existís aquest mot, un veritable home-espectacle. El mèrit principal de l'obra és la seva condició d'al·luvió, de petita enciclopèdia que explica una època i unes vides, amb vocació entenedora. Descubrim un Salvador que es manté atent a l'evolució

social del país, i que truca els amics fent la mateixa pregunta: «Hi ha perill de Guerra Civil? Estaré segur a Portlligat si torno?». L'herència del surrealista s'ha xifrat en 15.000 milions de pessetes. Aquest home, a l'ombra de Gala, feia obres de caritat i era capaç de negar el pa i la sal a un antic amic. Hipcondríac. Covard. Li devem que Cadaqués, sigui per interès personal o per convicció íntima, no és malaganyés com tants indrets de la Costa Brava. Apareix el teatre-museu com a obra total. Tan moderna, tan actual. Dalí va ser l'artista més internacional i qui va mostrar millor que ningú l'imaginari empordanès. Que va fer de la seva petita pàtria una ensenya icònica. Un llibre per reflexionar i per pensar. Que és molt.

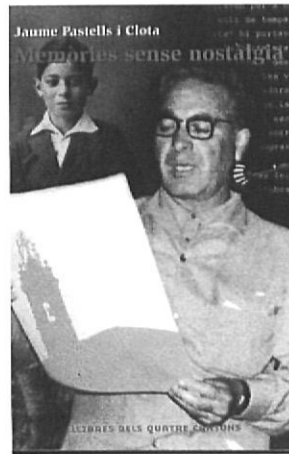
Moisés de Pablo

El saludable exercici de recordar

PASTELLS CLOTA, Jaume.
Memòries sense nostàlgia
 Edició a cura de Lluís Costa.
 Pròleg d'Enric Mirambell.
 CCG Edicions.
 Llibres dels Quatre Cantons.
 Girona, 2004.
 120 pàgines.

Per als lectors de la revista municipal *Quaderns de Sils* no és gens estrany trobar en les últimes pàgines una crònica de Jaume Pastells sobre records, vivències i costums

del poble de Sils. Jaume Pastells, nascut el 1921, ha esdevingut un cronista en primera persona per al poble, des de l'època de la seva infantesa, lligada a l'agricultura, fins al fatídic 1936, i en la postguerra, la seva entrada a l'alcaldia de Sils i més tard, amb una vinculació molt estreta amb el poble de Sils.

La importància d'aquestes memòries radica en el fet que són claus per comprendre la història del municipi de Sils. El relat sobre allò més quotidià del poble als anys 20 i 30, com l'assistència a l'escola, els oficis que hi havia al poble, els jocs d'adolescència, els diumenges de cine a Riudarenes... detallen uns anys d'una vida agrícola on els petits canvis tenien molta transcendència. Però, d'altra banda, la vida política del municipi és tractada també en primera persona, ja que el mateix autor va ser alcalde de Sils en el període comprès entre els anys 1964 i 1979. Pastells explica la situació en

què es va trobar l'alcaldia de Sils en assumir el càrrec: «Des del primer dia vaig començar a treballar sense guanyar res i amb la caixa buida: llavors, quan s'havia pagat al secretari, l'agutzil i quatre reparacions, ja s'havia acabat tot el pressupost».

Amb tot, un dels testimonis més valuosos de la narració de Pastells és la seva participació en la Guerra Civil Espanyola —s'incorporà al front amb només 17 anys— o la seva estada a sis camps de concentració diferents, entre francesos i espanyols. La sensació de pèrdua de la seva joventut, la misèria, la gana i l'horror que va viure el van fer canviar, com a tants d'altres joves que van anar a la guerra. Però un cop acabada aquesta, el silenci va ser esfereïdor per la dictadura i potser per l'horror d'aquells fets, ja que sembla que calia una distància per digerir-los. El testimoni de Jaume Pastells és una lluita contra aquest silenci i l'oblit, amb l'aportació de veracitat i realisme que no ens poden deixar indiferents.

Però aquesta veu en primera persona, a més de servir com un document que dona fe d'uns fets històrics i de la vida en el poble de Sils, és una manera de posar ordre a unes experiències i a unes imatges del record. És una manera d'explicar-s'ho un mateix, entendre el passat i assumir-lo.

Glòria Torremilans